

OPETUSMINISTERIÖ
Undervisningsministeriet

LAPSI- JA NUORISOPOLITIIKAN KEHITTÄMISOHJELMA 2007-2011

**LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN HYVINVOINNIN
POLITIIKKAOHJELMA**

Tampere 3.12.2007

Pääsihteeri Tuomas Kurttila, tuomas.kurttila@minedu.fi

Lapsi- ja nuorisoystävällinen Suomi

MIKSI NYT?

Väestökehitys

- vuoteen 2025 mennessä yli 65-vuotiaita suomalaisia on noin puolet enemmän, seuraavissa eduskuntavaaleissa yli 50-vuotiaita äänestäjiä on enemmistö
- esimerkiksi 16–21-vuotiaiden ikäluokat pienenevät vuoteen 2020 mennessä noin 11 prosenttia
- ulkomaalaistaustaisen väestön määrä nousee vuoteen 2010 noin 160 000:een ja ulkomailla syntyneet huomioon ottaen yli 200 000:een

Hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohja

- Suomessa työikäisen väestön määrä alkaa supistua vuoden 2010 jälkeen

Lapsuuden ja nuoruuden arvo

- lapsuus- ja nuorisotutkimuksen vahvistuminen
- lapsi- ja nuorisopolitiikan vahvistuminen kansainvälisillä politiikkafoorumeilla (YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus 1989, EU:n neljä nupo-painopistettä 2002, Youth Pact 2005); globaali kehityspoliittinen ero, mutta yhdensuuntaisesti toimiva voima

Lapsi- ja nuorisoystävällinen Suomi

KEHITTÄMISOHJELMAN SÄÄDÖSPOHJA

Nuorisolaki 4 §:

Valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi nuorisopolitiikan kehittämisohjelman. Kehittämisohjelma sisältää valtakunnalliset nuorisopolitiikan tavoitteet ja suuntaviivat läänien ja kuntien nuorisopoliittiselle ohjelmatyölle. Kehittämisohjelmaa tarkistetaan tarvittaessa.

Kehittämisohjelman valmistelee opetusministeriö yhteistyössä asianomaisten muiden ministeriöiden kanssa. Valmistelussa tulee kuulla nuorisotyön ja -politiikan keskeisiä tahoja.

Kehittämisohjelmasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

VNa nuorisotyöstä ja -politiikasta 1 §:

...Kehittämisohjelma sisältää valtakunnalliset nuorisopoliittiset tavoitteet sekä läänien ja kuntien nuorisopoliittisen ohjelmatyön suuntaviivat, jotka liittyvät nuorten koulutukseen, työllisyyteen, toimeentuloon, terveyteen, aktiiviseen kansalaisuuteen ja sosiaaliseen vahvistamiseen, asumiseen, yrittäjyyteen, asevelvollisuuteen ja siviilipalveluun sekä muihin lapsia ja nuoria koskeviin ajankohtaisiin asioihin...

Lapsi- ja nuorisoystävällinen Suomi

PÄÄMINISTERI MATTI VANHASEN II HALLITUKSEN OHJELMASTA

"Politiikkaohjelman eri hallinnonalat ylittävän perustan luo valtioneuvostossa nuorisolain mukaisesti vuoden 2007 loppuun mennessä hyväksyttävä lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma. Poliittikaohjelma samalla seuraa ja tukee tämän ensimmäisen valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toteutumista vaalikauden aikana. Kehittämisohjelman valmistelussa ovat mukana kaikki ministeriöt.

- lasten ja nuorten syrjäytymisuhkien ja pahoinvoinnin varhaiseen tunnistamiseen ja tukeen
- lasten ja nuorten huostaanottojen tarpeen vähentämiseen
- lasten ja nuorten terveyserojen kaventamiseen sekä terveiden elintapojen ja mielenterveyden edistämiseen
- lapsiperheiden hyvinvoinnin, taloudellisen aseman ja palveluiden parantamiseen
- vanhemmuuden tukemiseen ja yhteisöllisyyden vahvistamiseen
- nuorten koulutukseen ja työllisyyteen
- lasten ja nuorten kansalaistaitojen, kuulemisen, harrastustoiminnan ja osallistumisen edistämiseen
- lasten ja nuorten elinolojen, erityisesti lapsikäyhyden seurannan tietopohjan parantamiseen
- päätösten lapsivaikutusten arvioinnin kehittämiseen
- lapsen oikeuksista tiedottamisen edistämiseen

Lapsi- ja nuorisoystävällinen Suomi

LAPSI- JA NUORISOPOLITIIKAN HAASTEET

Suurta hyvinvointia, kasautuvaa pahoinvointia

1. Vanhemmuuden paineet ja tuki
2. Lapsen leikki loppuu lyhyeen
3. Ketkä pidetään kerkassa, sivurooliin jäävät nuoret?
4. Terveet elämäntavat – miten liikumme, syömme, nukumme?
5. Kansalaiskasvatus – onko jatkossa yhteisiä asioita?

Lapsi- ja nuorisoystävällinen Suomi

KOHTI ELÄMÄNKAARIPOLITIikkaA

Näkökulman laajennus; kuvaan lapsen ja nuoren koko kasvuympäristö ja kehityskaari

Strategiset linjaukset – korjaavasta ennaltaehkäisevään:

1. Ennaltaehkäisevän peruspalvelujärjestelmän toimivuus.
2. Palvelujärjestelmän toimivuus elämän siirtymä-, muutos- ja kriisivaiheissa.
3. Palvelujärjestelmän varhainen puuttuminen ja tuki.
4. Moniammatillisuus, poikkihallinnollisuus ja monitoimijuus.
5. Osaamisen turvaaminen ja asiakaslähtöisyys.
6. Päätöksenteon lapsi- ja perhevaikutusten ennakointi, arviointi ja seuranta.

Lapsi- ja nuorisoystävällinen Suomi

KESKEISIÄ TOIMINNALLISIA LINJAUKSIA

- osallistuminen, aktiivinen kansalaisuus (vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmät, verkkodemokratia, oppilaskuntatoiminta, vaalijärjestelmä)
- digitaalinen sukupolvi (mediaturvallisuus, medialukutaito, sisällöntuottaminen, verkkonuorisotyö)
- turvalliset kasvuympäristöt (paikallisten moniammatillisten yhteistyöryhmien toiminta; lasten ja nuorten kasvu- elinolojen yleinen kehittäminen, yhteiskuntatakuun toteutus, kodin ja varhaiskasvatuksen/koulun yhteistyö, koulukiusaaminen)
- terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen (peruspalveluiden toimivuus, oppilas- ja opiskelijahuolto, luki- ja oppimisvaikeuksien tunnistaminen ja korjaaminen, ravinto- ja liikuntatottumukset sekä painonhallinta, mielenterveyden turvaaminen, päihteettömään elämään)
- päätöksenteon lapsi- ja perhevaikutusten arviointi, tietopohjan vahvistaminen

Lapsi- ja nuorisoystävällinen Suomi

Kuntien moniammatillinen työ vahvistuu

”Nuorisolakiin (72/2006) säädetään kuntien moniammatillisten yhteistyöryhmien toiminta. Kunnassa on sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen, koulutoimen sekä poliisin moniammatillinen yhteistyöryhmä, jonka tehtävänä on edistää lasten ja nuorten kasvu- ja elinoloja. Yhteistyöryhmä toimii kokoaikaisesti ja vuorovaikutuksessa seurakuntien sekä lapsi-, perhe- ja nuorisojärjestöjen kanssa.”

”Eri sektorien lainsäädäntöä johdonmukaistetaan, mikä mahdollistaa yhdenmukaisen tulkinnan tietojenvaihdosta. Tietojenvaihtoa ohjaavan lainsäädännön tietämystä lisätään viranomaisten keskuudessa. Tietojenvaihtoon liittyvää koulutusta vahvistetaan viranomaisten keskuudessa sekä eri toimialojen ammatillisessa peruskoulutuksessa.”

Lapsi- ja nuorisoystävällinen Suomi

”Nuorisolakiin (72/2006) säädetään kuntien moniammatillisten yhteistyöryhmien toiminta. Kunnassa on työvoimatoimiston, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen ja koulutoimen moniammatillinen yhteistyöryhmä, jonka tehtävänä on seurata sijoittumista jatkokoulutukseen ja työelämään. Varmistetaan jokaiselle alle 25-vuotiaalle työtä tai koulutuspaikkaa vaille olevalle mahdollisuus saada apua henkilökohtaisen suunnitelman tekemisessä ja tukea sen toteuttamisessa varmistaen myös ohjauspalveluiden alueellinen saatavuus. Yhteistyöryhmä laatii vuosittain kertomuksen koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrästä ja kohderyhmän auttamiseksi tehtyjen toimenpiteiden tuloksista sekä suunnitelman koulutukseen ja työelämään kiinnittymättömien nuorten tilanteen edistämistoimista. Käynnistetään säännöllisesti ilmestyvän koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrää ja taustoja kartoittavan julkaisun valmistelu valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan toimesta.”

”Arvioidaan tarvetta yhtenäiselle oppilas- ja opiskelijahuoltolaille. Vahvistetaan kunnallisen nuorisotyön asemaa osana oppilas- ja opiskelijahuoltoa. Määritellään nykyistä selkeämmin oppilas- ja opiskelijahuollon kansallinen kehittämisvastuu. Koulujen ja oppilaitosten käyttöön tuotetaan oppilas- ja opiskelijahuollon opas. Oppaan tehtävänä on tukea käytännön oppilas- ja opiskelijahuollon toteuttamista kouluissa ja oppilaitoksissa.”

Lapsi- ja nuorisoystävällinen Suomi

LINJAUKSISTA KÄYTÄNTÖÖN

- Ministeriöt
 - **TOIMEENPANO:** Kehittämishojelman linjaukset (säädosohjaus, resurssiohjaus, informaatio-ohjaus) otetaan huomioon ministeriöiden toimintasuunnitelmissa ja -ohjelmissa, sektorikohtaisissa politiikka-asiakirjoissa sekä ministeriöiden talousarvioissa.
 - **RAHOITUS:** Kehittämishojelmaa toteutetaan kehyspäättöksen puitteissa priorisoimalla määrärahoja ja kohdentamalla niitä uudelleen. Hallitus on varannut kehyskaudelle vuosittain 30,5 miljoonaa euroa nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn ja työllisyyden parantamiseen. Kehittämishojelman linjaukset, jotka merkittävästi poikkeavat nykyisistä valtiontalouden linjauksista, selvitetään erikseen seuraavaa vaalikautta varten.
 - **AIKAUTAULUTUKSESTA:** Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman koordinoimana tehdään kehittämishojelman toimeenpanosuunnitelma vuoden 2008 alussa.
 - **SEURANTA:** Hallituksen strategia-asiakirjaan kirjatut indikaattorit lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin seurannasta toimivat kehittämishojelman toimeenpanon vaikuttavuusmittareina. Hallitus antaa lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämishojelman toteutumisesta eduskunnalle selonteon viimeistään vuoden 2011 syysistuntokaudella. Kehittämishojelman toimeenpanoa arvioidaan vuosittain valtion nuorisosiain neuvottelukunnan toimesta nuorisolain 5 §:n mukaisesti, mikä tukee kehittämishojelman seurantaa ja tarvittavaa kehitystyötä seuraavaa valmistelukierrosta pohjustaen.
 - **TUKI POIKKIHALLINNOLLISELLE YHTEENSOVITUKSELLE:** Hallitusohjelman mukaisesti kehittämishojelma muodostaa perustan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelmalle, joka seuraa ja tukee kehittämishojelman toteutumista vaalikauden aikana. Poliitiikkaohjelmassa tätä varten kolme työryhmää; lapsilähtöinen yhteiskunta, hyvinvoiva lapsiperhe, syrjäytymisen ehkäiseminen.

Lapsi- ja nuorisoystävällinen Suomi

- Kunnat ja alueellinen toimeenpano
 - Kehittämishjelma antaa suuntaviivoja (läänien ja) kuntien lapsi- ja nuorisopoliittiselle ohjelmatyölle.
 - Suuntaviivoja ovat strategiset ja toiminnalliset painopisteet sekä toimenpiteistä tulevat muutokset paikalliseen lapsi- ja nuorisopolitiikkaan (muun muassa moniammatillinen yhteistyö, oppilaskuntatoiminta perusasteella).
 - Kuntia tuetaan sisällöllisesti ja valtionavustuksilla paikallisessa sekä alueellisessa (maakuntien liitot) lapsi- ja nuorisopolitiikan ohjelmatyössä, johon kytkeytyvät lastensuojelulain (417/2007) mukaiset kuntien talousarvioihin sidotut kuntakohtaiset lasten hyvinvointisuunnitelmat (uusi lastensuojelulaki voimaan 1.1.2008).
 - Keskushallinnossa käynnistyvät kehittämistoimet tukevat paikallista työtä (muun muassa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tutkimuspolitiikka, päätöksenteon lapsi- ja perhevaikutusten arviointi).